

Бахтиёри Ҷумъа

Вазорати маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон

USAID
АЗ МАРДУМИ АМРИКО

Бахтиёри Ҷумъа

ҚАЛАМИ СУРХ

РАССОМ

Ҳусейн Чилаев

ДУШАНБЕ
МАОРИФ
2018

УДК 820/89/93+373,1671,1+891,550

ББК 84 Тоҷик 7-4+83,8+74,26

Ҷ-84

Ҷ-84. Бахтиёри Ҷумъа. Қалами сурх. Душанбе, Маориф, 2018.
24 саҳ.

ISBN 978-99947-1-556-5

© Маориф, 2018.

ҚАЛАМИ СУРХ

Вазифаи хонагӣ кашидани расми лола буд. Вале Ҳотам қалами сурх надошт. Дирӯз хоҳарчааш қалами ўро гирифтаасту гум кардааст.

Чӯраҳои Ҳотам дар саҳни ҳавлӣ бозӣ мекарданд. Ҳотам барои қаламталабӣ назди онҳо баромад.

— Ман қаламамро медодому... вале худам вазифаро иҷро накардаам, — гуфт Умед.

— Қалами ман кӯтоҳ шудагӣ, ана ҳамин қадар, ними ангушти ишораташро нишон дода гуфт Баҳодур.

— Қаламро ба ҳар кас додаму хӯрда шуд. Акнун ба ҳеҷ кас намедихам. Тамом шавад, худам бо чӣ расм мекашам?

— Ман қаламамро дода наметавонам, модарам ҷанг мекунам, — бо сари хам ба гап ҳамроҳ шуд Шодмон. — Мегӯянд, ки агар ба ҳар кас диҳӣ, барнамегардонад.

Ҳотам аз гапу кори чӯраҳо малул шуд. Дар ин миён Давлатмурод, ки қалампурсии чӯраашро шунида ноаён сӯйи хонаашон шитофта буд, зери борони таънаю маломат монд. Пеш

аз ҳама Баҳодур ба вай дарафтод. Ё ба Ҳо-
там, ки озурдахотир истода буд, гуфт:

— Ҷӯраи нағзатро дидӣ, а? «Аз ман қалам
напурсед» — гуфта, ба хонашон гурехт?

— Ҳа, вай бачаи сахтак, — гуфт Умед ҳам.

— Ягон чизашро ба ягон кас намедиҳад!

— Вай... Вай... — Омадани Давлатмуро-
дро дида, гапи Шодмон дар даҳонаш монд.

Дигарон ҳама хомӯш шуданд. Ҳама гӯё ба даҳон об гирифта буданд. Давлатмурод омада қаламчаи сурхро ба Ҳотам дароз кард. Ӯ қалами худро ду тақсим карда, нимашро ба-рои чӯрааш оварда буд.

ТАРАФГИР

Довар дар курсичаи таги дари кӯча нишаста, фик-фик мегирист. Ин аҳволи ӯро дида, мӯйсафеди раҳгузаре ба пешаш омад ва пурсид:

— Ҳа, чӯра, чаро гиря мекунӣ?

Довар аз пайдо шудани чунин як шахси ғамхор боз баландтар ба гиря даромад.

— Ба ту барин як писараки паҳлавоннусха гиря кардан намезебад, бас кун, мӯйсафед дар паҳлуи писарак нишаста, сари ӯро сила кард. — Кӣ зад?

— Акаам, Беҳзод, — оби чашмонашро бо пушти даст пок карда истода ҷавоб дод Довар.

— Ба Беҳзод зӯрат намерасад? — Мӯйсафед боз саволи дигар дод, ки Довар гиряро зудтар бас кунад.

— Не, вай аз ман чор сол калон.

— Ин гапат ҳам дуруст... Акаат аз ҳеҷ кас наметарсад.

— Вай аз апаам метарсад, — як ба сӯйи мӯйсафед нигариста гуфт Довар.

— Хайр, чӯра, ба апаат гӯй. Тарафи туро гирифта, як адаби акаатро дода монад.

— Апаам ҳам тарафи маро намегиранд, — оҳе кашида гуфт Довар.

— Баръакс, он кас худамро ҷанг мекунанд ва мегӯяд, ҳамааш айби худат. Ту шӯхию ба-логӣ накуни, шаллоқ ҳам намехӯрӣ...

— Хайр, ту ҳам бачаи қобилу гапдаро шавдия. Он гоҳ туро ҳеҷ кас хафа намекунад. Ҳоло, дар хонаатон апаат аз ҳама зӯр буда-аст гӯй...

— Балоя! Апаам аз модарам метарсанд. Гарданғафсӣ карда, ягон кори фармудаи модарамро накунанд, аз он кас гап мешуна-ванд. Очаам аз дадаам метарсанд...

— Набошад дадаам аз ҳама зӯр гӯй?

— Не, он кас ҳам аз Кабир метарсанд.

— Кабир кӣ? Бобоят?

— Укачаам. Вай як доду фарёдро бар-дорад, ҳама ҷим мешаванд. Ҳатто бобову

бибиам ҳам аз вай метарсанд. Ҳозир дар хона ҳукми вай раво... Вай маро нағз мебинад.

— Ин хел бошад, ба Кабир гӯ, тарафи туро гирифта, ҷазои акаатро диҳад?

— Мегуфтаму вай ҳоло думоҳа, ҳеҷ гапро намефаҳмад. Фақат хӯрдану хоб рафтанро медонад. Зӯрии вай фақат доду фарёд бардоштан аст.

Довар ба гап дода шуда, гиряро тамоман фаромӯш карда буд. Мӯйсафед ин аҳволи ўро дида, тап-тап ба китфи Довар зада, ғам-хорона гуфт:

— Азобат зӯр будааст, чӯра. Ин хел бошад, то калон шудани тарафгират бачаи қобилу гапдари шуда гард. Корест нақун гуфтаро агар нақунӣ, ҳеҷ кас туро намеранҷонад.

Довар, эҳтимол, то калон шудани укааш чӣ қадар вақт лозим буданро пеши назар оварда, оҳе кашида монд.

ДАСТГИРӢ

Ду хоҳарон — Сарвинозу Сарфароз ба кӯча баромаданд. Фасли зимистон, ки ҳукмрон буд, онҳо дар тан палточа, дар сар кулоҳ ва дар даст дастпӯшакҳо доштанд. Барфи ғафс рӯи заминро ҳамчун кӯрпа пӯшонида буд. Дар зери шуои офтоби нисфирӯзӣ барфи сап-сафед чашми одамро мебурд.

— Ваҳ, замин лағжонак барин, — гуфт Сарвиноз, — ман меафтам.

— Ҳа, — тасдиқ кард Сарфароз, — таги мӯзачаам лағжонак. Ман ҳам аз афтидан метарсам.

Онҳо дастонашонро ҳамчун болҳои паранда ба ду тараф ёзонда, каме пеш рафтанд.

Аз хавфи афтодан Сарвиноз пешниҳод кард:

— Биё, ман аз дасти ту дорам.

— Дор, — гуфт Сарфароз, — ман ҳам аз дасти ту мегирам.

— Дасти ба даст меравем.

— Ту афтӣ, ман медорам, ман афтам — ту.

Ҳар ду хоҳарон аз дасти якдигар дошта, рӯ-рӯи барф тохтанд. Акнун аз лағжида

афтодан наметарсиданд. Чӣ шуд, ки ногоҳ онҳо баробар афтоданд ва ба якдигар ни-
гариста, хандида фиристонданд. Сарвиноз гуфт:

— Зӯр афтидем-а?

— Ҳа, — розӣ шуд Сарфароз, — агар аз дасти якдигар намедоштем, саҳт меафтодем. Дастгирӣ нағз будааст.

БОБ КАРД

Ду чӯра — Дониёру Бахтовар бо навбат дучархасаворӣ мекарданд. Яке савор мешуду дигаре аз пасаш тела медод. Вақти велосипедсавории Бахтовар Дониёр сахттар тела дод магар, ки дучарха яктарафа шуд ва Бахтовар афтид. Қаҳри Бахтовар омада, ҷанҷол бардошт. Дониёр ҳам сушт наомад. Онҳо хурӯсчӯчаҳо барин ба якдигар дарафтоданд. Дониёр, ки калонтар буд, ба ӯ зӯри Бахтовар нарасид ва шатта хӯрд.

— Ҳозир исто! — ба сӯйи Дониёр дӯғ зада гуфт Бахтовар. — Туро чунон боб кунам, ки...

Ӯ гирён ба сӯйи хонаашон тохт. Хоҳарчааш Шукрона бо лӯхтакчааш бозӣ мекард. Шукрона аз ӯ хурд бошад ҳам бало буд. Баъзан бо Бахтовар ҷанҷол карда, агар зӯраш нарасад, мегазид. Дар ин хел вақтҳо ӯ ба модараш шикоят мекард, ки дандонҳои Шукронро канда партоянд. Ҳоло Бахтовар хурсанд буд, ки хайрият дандонҳои хоҳарчаашро нақандаанд.

Бахтовар ба ӯ рӯ оварда, бо оҳанги зориву тавалло гуфт:

— Дониёр маро зад. Гард, укаҷон, як ҳамро сахтакак газ!

Шукрона лӯхтакашро ба тоҷа гузошта, аз ҷой хест. Акаву хоҳар ба кӯча баромаданд. Дониёр тарафгири Бахтоварро дида, хандид. Вале Шукрона бо даҳони кушода нотарсона ба ҳучум гузашт.

Дониёр тарсида гурехт.

ҲЕЧ КАС КАСАЛ НАШАВАД

Азизҷон шамол хӯрда буд. Табаш баланд мешуд. Бибиаш дасту пойҳои ӯро молида истода, сарзанишомез гуфт:

— Э ҷони бибӣ, ба гапам гӯш накардӣ. Сарлучу пойлuch ба кӯча давида, шамол хӯрдӣ. О, ба ҷойи ту ман касал шавам, намешуд.

Азизҷон бибиашро дӯст медошт. Ҳар лаҳзаву ҳар соат меҳрубониҳои зиёди бибиашро дида гуфт:

— Не, бибиҷон, шумо не, сагчаамаон касал шавад.

— Майлаш, — розӣ шуд бибӣ. — Дарду балои ту ба Маллабой занад.

Сагчаашон — Маллабой майдаяки зебо буд. Ҳангоми тандуруст будани Азизҷон гирд-гирдаш тохтаву ҷастухезкунон бозӣ мекард. Нон диҳад, миннатдорона ба сӯяш ниғариста, дум меликконд. Шояд ҳаминҳоро аз ҳаёл гузаронд, ки Азизҷон аз раъяш гашт.

— Не, Маллабой не, мошинчаам касал шавад.

— Хуб, мошинчаат касал шавад, — барои дилбардории наберааш гуфт пиразан.

Ҳамин вақт чашмони Азизҷон ба мошинчааш афтод. Вай дар як гӯшаи хона бе Азизҷон ятимчаҳо барин якпахлу меҳобид. Азизҷон ба он ресмон баста, барои «сохтмон»-и иморатҳои одамон қуму рег ё хок мекашонд. Вай бо чӣ хаёле боз аз гапаш гашта, гуфт:

— Не, бибиҷон, ҳеҷ кас касал нашавад.

— Илоҳо ҳамин хел шавад, — мамнунона аз пешони наберааш бўсида гуфт биби.

— Ҳеҷ кас касал нашаваду ба беморони рӯи олам Худои меҳрубон шифо бахшад.

АҚЛ

Ворис вақти бозӣ хоҳарашро зад. Хоҳаракаш доду ғирев бардошт. Овози ӯро шунида, модараш ба сари онҳо омад.

— Ворис зад, мӯйи лӯхтакчаамро канд, — ба модараш гирёну нолон шикоят кард Рухшона.

Ворис гӯё ҳеҷ коре накарда бошад, саргарми бозии худ буд. Модараш ба ӯ рӯ оварда, гилаомез гуфт:

— Ба ту чӣ шуд, Ворисҷон?! Дина гуфтӣ, ки ақлам даромад, акнун ман бачаи қобилу гапдaro мешавам, бо хоҳарам ҷангу ҷанҷол намекунам. О, ин боз чӣ номаъқули-а?

— Ақлам якбора баромада рафт-дия.

— О, вай чӣ хел ақл будааст, ки баромада меравад? Аз куҷо баромад?

— Аз болои сарам, — бо даст теппаи сарашро нишон дод Ворисҷон.

— Набошад, ду-се мушт ба сарат занам, ки дигар набарояд? — аз ин гапи Ворис хандаашро базӯр пинҳон карда, гуфт модар.

— Не, не, очаҷон, — ҳозирҷавобӣ кард Ворис, — ба қойи вай боз аз даҳонам ақли нағз даромад. Дигар бо хоҳарам ҷанг намекунам.

НОМИ ДИГАР КАСРО МЕГЎЯМ

Мӯйсафед набераи шӯху якрави худро ба наздаш ҷеғ зад.

— Ку, ин ҷо биё. Мардак барин дурустакак шин. Як бо ту гапзанон кунам.

Калимаи «мардак»-ро шунида, Шаҳриёр калонворона пеши бобояш ба рӯйи кӯрпа-ча нишаст ва дастонашро рӯйи зонувонаш монд.

— Ин чӣ гап-а, шеро бобо?! — бо оҳанги сарзаниш ба гап сар кард бобо. — Ҳама аз дасти ту ба доду фарёд омадаанд-ку?! Наку-ну намона надонӣ, ту чи хел бача-а?

— Ман ҳеҷ кор накардаам-ку, бобоҷон, – сарашро қач карда гуфт Шаҳриёр.

— Ҳоло ҳеҷ кор накарданат ҳамин? Гурбаи ҳамсоҷро задӣ, Миҷғонаро гирёндӣ, гови Баёнамакро тарсондӣ. Он гурехта ба замини картошка даромада, ҳама ҷойро поймол кардааст. ...Боз мегӯӣ, ки ҳеҷ кор накардаам. Ман аз ин қору рафтори ту шарм медорам. Ман муаллим бошаму, ба бачаҳои мардум таълиму тарбия диҳам, вале набераи худам

шӯху бадахлоқ бошад, одамон чӣ мегӯянд?!
Дар ҳаққи ман лаънат намегӯянд?!

— Не бобоҷон, шумо аз ин тарафаш ғам
нахӯред.

— Чӣ хел нахӯрам? Аз шарм замин наме-
кафад, ки одам дарояд.

— Ин дафъа ман шӯхию балой кунам, пурсанд, ки набераи кӣ, ман номи ягон одами дигарро мегӯям.

МОШОНИ БЕАҚЛ

Ду чашми гиряолуди Ҷавоҳир ба роҳи бибиаш дӯхта шуда буд. Модаркалонаш ўро ниҳоят дӯст медорад. “Дадаҷон” гуфта навозиш мекунад ва ҳамеша тарафашро мегирад.

Барои аз дар даромадани модаркалонаш Ҷавоҳир даҳони халтаи шикояташро кушод.

— Бибиҷон, бибиҷон, дадаам маро заданд!

— Э, дасти вай шиканад! — модаркалонашон навозишомез, ба сила кардани сари Ҷавоҳир пардохт. Куҷост вай чӣ ҳақ дорад, ки дадаҷони ширини маро мезанад? Кани ҳудаш? Ҳоло ҳамин ҷо биёяд, адабашро дода мемонам, — ва ба Ҷавоҳир рӯ оварда пурсид, — боз айби худат набошад, дадаҷон? Шӯхиву балогӣ накардай?!

— Не, бибиҷон, — ба худсафедкунӣ гузашта гуфт Ҷавоҳир. — Ман ҳеҷ хел балогӣ накардам. Бо мошонам бозӣ мекардам.

Дастамро бо панҷаҳояш хорошид. Заданӣ шудам, гурехт. Аз пасаш сур кардам. Рафта ба ошхона даромад. Дарро аз болояш пӯшида, ҷазояшро доданӣ шудам, Мошони беақл ба болои рафҳои косаву табақҳо ҷаҳида баромад. Бо ҷӯб заданӣ шудам, ки косаву табақҳоро афтонда шикаст. Охир ин айби ман не-ку...

— Агар ҳамин хел бошад, дадаат хуб кардааст. Ман худам ба вай пулашро дода, таъйин карда будам, ки Ҷавохир ягон шӯхиву балой кунад, зан!

Модаркалон дасташро аз болои сари Ҷавохир гирифт.

Лабу лунҷи Ҷавохир овезон шуд. Сар ҳам карда, ба сукут рафт. Пас аз лаҳзае боз ба бибиаш рӯ овард:

— Бибиҷон, ҳо бибиҷон?

— Ҳа. Боз чӣ гуфтан меҳоҳӣ, шатарманҷинӣ?

— Ҳеҷ гап не. Ҳамон пулро ба худам ме-додед, нағз буд.

Ту чӣ кор мекардӣ?

— Э шумо аҷиб-а, бибиҷон? Баъди шӯхию балогӣ кардан худамро худам мезадам.

МУНДАРИҶА

Қалами сурх	3
Тарафгир	5
Дастгирӣ	9
Боб кард	11
Ҳеҷ кас касал нашавад	13
Ақл	16
Номи дигар касро мегӯям	18
Мошони беақл	20

БАХТИЁРИ ҚУМЪА

ҚАЛАМИ СУРХ

Муҳаррир — Малика Меликова
Мусаҳҳеҳ — Меҳрӣ Саидова
Рассом — Ҳусейн Чилаев
Муҳаррири техникӣ — Наҷмиддин Зайниддинов
Тарроҳ — Қосимхуҷа Назаров

Китобчаи мазкур бо кумаки мардуми Амрико бознашр шудааст, ки он аз тариқи Оҷонсии ИМА оид ба рушди байналмилалӣ (USAID) расонида мешавад. Мазмун ва мундариҷаи китобча маҳсули муаллиф буда, метавонад бо нуқтаи назари USAID ва Ҳукумати ИМА мувофиқат накунад.

Китобча ройгон паҳн мегардад.

Ба чоп 03.08.2018 иҷозат дода шуд. Андозаи 60×84 1/16. Қоғази офсет. Чопи офсет. Ҷузъи чопӣ 1,5. Адади нашр 5500 нусха. Супориши 95/2018.

Муассисаи нашриявии «Маориф»-и Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон. 734024, ш. Душанбе, кӯчаи Аҳмади Дониш, 50. Тел.: 222-14-66. E-mail: najmiddin64@mail.ru

Дар матбааи ҚДММ «Полиграф групп» ба табъ расидааст. ш. Душанбе, к. Ҳувайдуллоев, 113. E-mail: info@polygraph-group.tj

Китобча ройгон паҳн мегардад.

